

ACC. N.R. M. 14009: 1-8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: Skåne Upptecknare: Anders Mårtensson
Härad: Albo Berättare: Anders Hansson
Socken: Eljarödm Berättarens yrke: Möllare
Uppteckningsår: 1955 Född år 1869 i Onslunda

Möllare. s. 1-2.

Målare Arestskog. s. 2.

Nöjdänt 1868. s. 2-5.

Sand och ena på golvet. s. 5.

Mattor. s. 5

Värning. s. 5.

Spisar. s. 5-6.

Delsvar i N. M. 65.

Möbler. s. 7-8.

Lydsel. s. 8.

ACC. N:R M. 14009: /.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Möllare:

Jag skall fylla 87 år. Jag har varit möllare sen jag var 16 år. Min mor dog, när jag var 7 år, och jag fick styvmor. Lärför försvann jag hemifrån redan tidigt och tog plats. Jag blev möllarlärling. Min far dog när jag var 15-16 år. Jag har varit möllare sedan dess. Jag arrenderade Hallamölla i tjugo år av Christinehov. Man bodde uselt nere i Hallamölla. När jag fick arrendet låg boningslängan ute i vattnet på stengrund. När det var högt vattenstånd, kom det fullt med vatten in stugan, och fullt med råttor var där. Jag bodde ett år i detta hus, sedan rev jag det och byggde ett annat. Det var på vintern, som vi malde melet, och då var vi tre möllare. Det är fem fall i rad i Hallamölla. 1914 köpte jag Tappamöllan. Då låg här bara ett hus; ena halvan var boningshus och den andra var kvarnen. Jag rev huset och byggde kvarnen för sig och boningslängan för sig. Nu har jag inte kvarnen själv utan har överlätit den åt min son. Det är fem år sedan. Jag gör inte så mycket själv nu längre, en har ju börjat bli gammal. Ibland hjälper jag till och mala, men jag får låta bli de tunga säckarna, för jag har fått lite ont i hjärtat. Jag har varit vädermöllare i fyra år. På vintern går det bättre att mala, för i den kalla vinden är det mycket mera

ACC. N:R M. 14009:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

kraft än i de varma sommarvindarna. Står vingarna mot norr och det är kallt i luften, så behöver det knappast blåsa, för att vingarna skall snurra runt. Det samma gäller om vattnet. I det kalla vattnet är det mycket mera kraft än i det varma.

Träskor:

De här träskorna jag har på mig, har en gammal gubbe gjort i Äsperöd.

Areskog:

När nere i Hallamölla bodde Areskog, som var en duktig målare. Han målade vad man beställde. Det är flera år sedan han dog. Lite innan han dog kom han här på vägen, och då gick han mycket dåligt. Han har två söner och två döttrar. Jag vet inte var de tog vägen. Den ena dottern kom visat till Ystad. När vi nu talar om Areskog, får jag berätta en historia. Han har berättat den många gånger för mig.

Det var 1868. Det sämsta året, som vi någonsin haft. Någon säd fick vi inte och man hade svårt att få mat för ~~fx~~ dagen. Areskog begav sig ned mot slätten, för att köpa korn, men var han kom, så hade man ingen säd. När han hade åkt ett par dar kom han till Hammenhög. På gästgivaregården satt ett par mannar kring ett bord, och Areskog gick bort till dem och

ACC. N:R M. 14009:4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

den andra full med malet fint mjöl och säd. Åreskog undrade om han inte kunde få en halv tunna mjöl i stället för säd men det fick han inte. Han fick en halv tunna korn och betalade och begav sig iväg. Han fick säden malen i St Clof, och den blev mald utan att bliva siktad, ty det gällde att ta vara på allting. Så bra hade de välmående bönderna nere på slätten, när vi här uppe svaltit.

Jag hade en farbror, som hjälpte mig, när jag hade Källamölla. Han berättade, att han 1868 hade hustru och fyra barn att försörja. Han hade i lön ett par öre i timmen, så han fick arbeta länge för att tjäna 25 öre om dagen. Jag frågade, hurman kunde livnära sig på 25 öre om dagen. "Vi klarade oss," sade han Vi levde på sill och pantoffler. En val sill kostade ungefär 5 öre. En val var 80 sillar. Men det underliga var att det blev en enastående pantoffleskörd det året. Det regnade inte på hela sommaren, och allting torkade ut. Den 14 aug. kom det första regnet och av en underlig anledning, hade det bildats en mängd små potatis som inte torkade ut och när regnet kom satte pantofflerna till att växa och det blev en mycket stor pantoffleskörd.

Min far berättade, att ryssarna skickade hit jättestora säckar mjöl. Det kostade 30 kronor tunnan, och pengarna var mycket

ACC. N:R M. 14009:5.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

värda på den tiden. Av detta mjöl fick alla köpa en del. Det blev naturligtvis inte så mycket till var och en. Det var andra tider det än vi har nu.

Vi är fyra stycken här i trakten, som är födda 1869. Jag är äldst av dem ty jag är född i februari. De andra tre heter Anders Nilsson Ludaröd, Nils Nilsson Eljaröd och skogvaktare Thånnander.

Golvet:

Förr lade man ene och sand på golvet. Ungefär 1875-80 började man använda mattor. Man vävde själv dessa trasmattor.

Vävning:

Fruentimren vävde själva förjämnan. Då de vävde linne, skulle det sedan ut och blekas. De kivades om vem som fortast kunde få sin räcka färdig och utlagd i trädgården för blekning.

Vi sydde inte kläderna själva. Skräddarna gick från ställe till ställe. Nu på senare tid, när symaskinen började användas, så bar skräddarna den med sig. Olof Tysell hade en 10-12 man som sydde åt sig och han själv gick omkring och klippte tygerna. Till högtidskläder köpte man doffel. Man hade också någonting, som hette stampverke. När fanns stamp nere i Hallamölla men den var riven, när jag kom hit.

Bakugn.

ACC. NR M. 14009:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Bakugn:

Lå när jag kom hit 1914 fanns här en öppen skorsten. Bakugnen låg bakom eldstaden. Bakugnsöppningen stängdes med en fast järnlucka

Kärl:

Kärlem man använde stod på tre ben. De kunde man inte använda sedan man fick järnspis.

Järnspis:

När jag var 12 år, satte far in en fyrkantig järnspis. Det var storartat, när vi fick en sådan, ty det var hårda tider, när man fick stiga upp tidigt om vintrarna och ut i den kalla skorstenen och elda.

Kakelugnar:

Här finns inga kakelugnar nu. Man har slängt ut dem och sålt dem till skrot. Min far hade ett ställe i Onslunda, och stod en kakelugn. Det var Adam och Eva på sidorna. Jag tyckte att det stod Överums bruk på den.

Förr hade alla kakelugnar. De var bra. Man kunde välta in en halv korg torv i dem och sedan höll de värmen så bra. Man lade också in stora vedknudor, som var nästan lika stora som ugnen.

ACC. Nr M. 14009: 7.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Möbler:

På alla de större gårdarna hade man stenbord. Man slipade dem, så att de var så blanka så. Far han hade ett sådant bord. Jag vet inte var det blivit av. Jag kommer ihåg att det var en lång ål insmält i skivan. Det var en annan fisk också, men man kunde inte se, vilken sort det var. Skivorna var ofta 4 tum tjocka. Det var farligt att ha de här skivorna, för man slog lätt sönder en flaska om man välte den.

Jag kommer så väl ihåg en kväll, när det kom in en karl, som far kände. Han hade varit i Lövestad och köpt brännevin och nu ville han bjuda far. När han nu kom in, gick han fram till bordet och satte flaskan hårt mot skivan, varvid flaskan gick sönder och allt brännvinet rann ut. Gubben blev nykter på ett ögonblick. Han kom berusad in men gick nykter därifrån. Man hade brännvin i Höganäs stenkrukor. Det gick fem kannor på en stor. Alla åt ur en stor karott. Vid högtider åt man på tallrikar. På många ställe hade man trä tallrikar.

Vi åt alltid med hornskeदार. Jag vet inte, var de kom ifrån. Vi köpte dem alltid.

Man hade bänkar kring bordet, mest lösa. Bordet stod i hörnet utefter ana långsidan. Man hade inte så många stolar. Pigerna stod alltid och åt och skulle samtidigt passa upp.

ACC. N:R M. 14009:8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Min syster hon tjänte i Spjutstorp på ett ställe i 7 år.
Hon fick alltid stå vid ena bordsändan och äta medan hon
samtidigt fick springa och passa upp. Det var för 75 år sedan.
Man hade stora sängar. Det fanns himlasängar med skynke runt
omkring. Det låg ofta fyra st. i varje säng.

Gödsel:

Det var sällan man såg en klövervall förr; man hade alltid
träda.

Man brukade ha 8 fall på ett ställe.

All gödseln fick trädan, ty all kreatur fick beta där. Även
höns, ankor och gäss fick gå där. Man kunde ju inte köpa
konstgödsel då.